



Naturvernforbundet
Hordaland

#2 – 2022 • 46. årgang
Medlemsmagasin

NaturVest

Fremmede bartrær • Naturvern og skogbruk
Lokallag i Hardanger • Lyngbrenning • Cruisetrafikk
Sambandet mellom Skyss og Vy • Hyttebygging



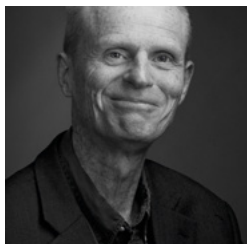


Foto: Hans Jørgen Brun

Nok hytter nå

Tekst: Gabriel Fliflet

Drømmen om en hytte ligger dypt i mange nordmenn. Dessverre fører vår rikdom til at hyttebygging nå har blitt en trussel mot naturen. Mer enn 100 000 hytter er bygget i Norge de siste 20 årene. Den enkle, vedfyrte hytten langt fra vei og folk, er en saga blott. Dagens nye hytter er i virkeligheten eneboliger, ofte plassert i byggefelt i natur som før var lite påvirket av inngrep. Disse fritidshusene har vinterbrøytet vei til døren, store parkeringsplasser, de skal tilkobles vann og kloakk. Kanskje lages det skianlegg ved siden av. Til sammen stjeler dette store arealer. Myrer graves opp og fylles med stein og grus.

Voss er en stor hyttekommune, med flere digre hytteområder. Bare i Myrkdalen er det nå bygget ca. 1000 boenheter, og kommunale planer gir fortsatt utbyggerne lov til å bygge 2000 nye boenheter på toppen av dette! Inne i hyttene står varmen på størstedelen av året: Etableringen av de første tusen hyttene (og leilighetene) økte strømforbruket så mye at man måtte bygge ny høyspentledning til Myrkdalen. Det er lett å se og forstå at nedbyggingen av naturen er

skadelig for naturmangfoldet. Planene om gigantiske Eidfjord Resort i Sysendalen er i verstingklassen, bl. a. fordi dette betyr nok en svekkelse av den svært utsatte villreinen på Hardangervidda.

Hyttebyggingen fører også til at klimagassutslippene øker på flere vis: Fra karbonlekkasje fra ødelagt mark og myr, fra produksjonen av tre, sement, glass o.s.v., fra selve byggeprosessen og fra alle bilene som skal kjøres frem og tilbake av hyttefolket. Trafikktoppene, med kø på veien Voss–Bergen skyldes i all hovedsak hyttefolk som skal frem og tilbake i helgene, og er forklaringen til at Statens vegvesen har anbefalt å bygge firefelts motorvei mellom Arna og Trengereid.

Voss herad har i disse dager vedtatt en ny og god klimaplan. Dessverre har den en stor mangel. Det burde stått at videre, massiv hytteutbygging må stanses på grunn av ny og alarmerende kunnskap om naturmangfold og klima. Det er på høy tid å si nei til flere fritidshus i norsk natur.

NaturVest er medlemsbladet til Naturvernforbundet Hordaland som gis ut to ganger i året.

Naturvernforbundet jobber for å ta vare på naturen gjennom å engasjere oss i store og små saker, bygge allianser, fremme kunnskap og foreslå løsninger. Vi er over 35 000 medlemmer med 100 lokallag og fylkeslag i alle fylker, og hovedkontor i Oslo. Vi er en del av det verdensomspennende miljøvernnettverket Friends of the Earth.

Fylkessekretær
Synnøve Kvamme

Redaktør
Mona Maria Løberg

Bidragstere
Jeanette Tennebekk
William Helland–Hansen
Gabriel Fliflet
Mona Maria Løberg
Elise Gulseth
Ingvild Sundal Joys
Oddvar Soldal
Katja Malmborg
Ragnhild Svensen Stokka
Lena Teigland
Synnøve Kvamme

Annonseansvarlig
Sverre A. Stakkestad
sverre@gmk.as
Tlf. : 55 10 10 97

Layout
Mona Maria Løberg
mm@naturvernforbundet.no

Trykk
Aksell

Opplag
3050

Framsida
Brenning av lyng.
Foto av Katja Malmborg.

NaturVest
v/Naturvernforbundet Hordaland
Bredsgården 1E
5003 Bergen

Tlf. 55 30 06 60
naturvest@naturvernforbundet.no
naturvernforbundet.no/hordaland

NaturVest oppfyller miljøkrav til papir, trykkfarge og trykkeprosess.

Papir: 100g Cyclus Offset
100% resirkulert

Se også www.svanemerket.no



A decorative graphic consisting of several overlapping squares in light blue, teal, and orange. In the center is a dark green square with rounded corners, containing a white stylized icon of two trees or a branching structure. Below this central square are two smaller squares, one magenta and one dark grey.

- Oppdatert visuell identitet.** Naturvernforbundet har frisket opp utseendet til organisasjonen. Det vil si at nettsiden, trykksaker og til og med logoen vår har fått nytt uttrykk. Informasjon om farger, skrifttyper finner du på naturvernforbundet.no/om-oss/profilmanual. Der kan du laste ned oppdatert lokalagslogo.

A vibrant orange background displays a variety of items. At the top left is a white fabric piece with large blue abstract shapes. Below it is a small brown card with a pink wavy shape. To the right is a spiral-bound book titled "Feltbok" by Oppdrag Blomstereing, featuring a black lightning bolt graphic. Further right is another spiral-bound book titled "Villbarn og ville blomster for humlene" with a green cover and white text. In the center is a white ceramic vase filled with purple and yellow daisies, sitting on a white fabric bag with large blue handprints. To the right of the vase is a white spiral-bound book titled "Feltbok" by Oppdrag Blomstereing, featuring a black lightning bolt graphic. Further right is another spiral-bound book titled "Villbarn og ville blomster for humlene" with a green cover and white text. At the bottom left is a dark green card with white text and icons: "VI MÅ TA VARE PÅ BLOMSTENE OG BIENE!". At the bottom right is a light beige fabric piece with blue handprints and flower motifs.

Vi har startet opp samarbeid med Karoline Oppedal fra Bærekraftig Liv Landås for å få i gang pilotprosjektet Oppdrag blomstereng. Prosjektet går ut på at skoleelever i Bergen skal redde insekter ved å anlegge blomsterenger i skolegården eller i nærområdet. Elevene lærer om ville, lokale markblomster, deres livssyklus og hvorfor de er viktige for naturmangfoldet.

Så langt er det fire deltakerskoler med i prosjektet. Landås skole har allerede sådd frøene sine i høst, mens elever på Olsvik skole, Sælen Oppveksttun og Nattland Oppveksttun venter til våren. Prosjektet skal

Kontakt Jeanette Tennebekk
på jt@naturvernforbundet.no
om du vil vite mer om opplegget.
Hun jobber på kontoret vårt i
Bergen og følger opp prosjektet.
Mer info kommer på nettsiden
oppdragblomstereng.no.

Karbonlagring og klima

Omtrent 80% av karbonet på jorden som er bundet opp på land, finnes i jordsmonnet og ikke over bakken.

I de norske myrene er det estimert at det lagres rundt 1 milliard tonn karbon, og globalt er ca. 20% av alt landkarbon bundet opp i torv.

I skog lagres det 3–4 ganger mer karbon i jordsmonnet enn i trær og planter over bakken, og i lyngheiene i Norge er det lagret 37,4 millioner tonn CO₂.

Å verne naturen, restaurere og ta vare

på økosystemer og naturområder er kanskje et av de viktigste klimatiltakene vi kan gjøre.

Forskningen til Siri Vatsø Haugum ved Lyngheisenteret på Lygra, viser at uskjøttet kystlynghei vil bli en klimabombe dersom temperaturene øker og det blir mer tørke. Risikoen er størst dersom røsslyng er gammel og forvedet. Derfor er økt skjøtsel av lynghei der vi også kan produsere bærekraftig kjøtt og lynghonning, et viktig og enkelt klimatiltak.

Mating av småfugler

27% av norske fugler er truet ifølge rødliste for arter 2021. Dessverre er gråspurv også i faresonen for å bli truet.

Vi kan gjerne gi de frø, korn, og frukt til det er litt varme i luften til våren. Fôringsplassen må være høyt nok og langt utenfor katters rekkevidde.

Fuglene husker hvor de har funnet mat før, så sørg for at du finner en plass der du kan mate dem i lang tid fremover.

Tekstilbransjen må ta ansvar

Klær og sko står for 8–10 prosent av globale klimagassutslipp. Naturvernforbundet og Fremtiden i Våre Hender har lansert forslag til hvilke oppgaver en ambisiøs produsentansvarsordning kan og bør løse og hvordan en slik ordning bør innrettes.

Fast fashion og overproduksjon av tekstiler skaper store globale problemer for mennesker og natur. Mer og mer av tekstilene lages av billig

plast, og overproduksjonen er ute av kontroll. Vi kjøper over dobbelt så mye klær som for 15 år siden, samtidig som plaggene blir brukt halvparten så lenge. Globalt ender enorme mengder brukte klær opp som søppelfjell i andre land. Tekstilbransjen kan ikke fortsette slik, og nå stilles de til ansvar.

Les hele rapporten og våre forslag på bit.ly/3tbVAdr

Hvorfor forsvinner naturen?

Living Planet Report 2022 kom nylig ut og den leverte noen dystre tall. Dyrebestandene har stupt med 69% siden 1970.

Årsakene er at dyrene mister landområder (49%), vi overhøster naturressursene (25%), fremmede arter tar over og utsletter stedsegen natur (13%), natur forurenses (8%) og klimaet endrer seg (5%).



TAKK TIL ALLE SOM RYDDER!

Dere gjør en viktig jobb for Bergens innbyggere, både mennesker og andre organismer!



BERGEN
KOMMUNE

skyss.no



Foto: Fred Jønn

Reis miljøvenleg!

Reis kollektivt og bidra til eit betre miljø. Last ned appen «**Skyss reise**» eller gå inn på **skyss.no** for å planlegge reisa. Spar miljøet – reis kollektivt. God tur!

skyss 



Kan vi drive med både naturvern og skogbruk?

Skogbruk og naturbevaring kan sammen spille en viktig rolle i det grønne skiftet.

Et sitkgranfelt sprer seg utover og inn mot myr og kystlynghei på Rapeneset.

Tekst og foto: Elise Gulseth

Norge har lange skogbrukstradisjoner, men er også et land med verneverdig natur. Nesten halvparten av alle truede arter i Norge finnes i de naturlige skogene, og de nordiske skogene lagrer enorme mengder karbon. Skogbruket spiller en viktig rolle i det grønne skiftet når vi må bytte ut klimaskadelig betong med naturlige byggematerialer som tre, men i en mer bærekraftig framtidig må skogbruket skje på naturens premisser.

Flatehogst av verdifulle skogsområdet er en av de største truslene mot skogen. Et annet problem er de fremmede treslagene som har blitt innført, som sitkagran. Spredningen av disse fremmede bartrærne truer det biologiske mangfoldet. Får vi ikke kontroll på spredningen

risikerer vi å miste arter, sårbar og stedegen natur og viktige landskapsområder.

Vi ser at åpne kystlandskap gror igjen og at skogområder blir mer og mer homogene. Flere steder langs kysten har sitkagran spredd seg inn den truede naturtypen kystlynghei og andre truede naturtyper som myr og skogsmark.

Selv om vi gjerne skulle sett et forbud mot planting av fremmede treslag, så har vi ikke det. I det norske skogbruket er det tillatt med en regulert bruk av utenlandske treslag.

Trenger mer penger

Det brukes allerede ressurser på å fjerne spredning av sitkagran, men den sprer seg så raskt fra skogplantefelt og leplantinger at vi ikke klarer å holde følge

med spredning og gjengroing. Derfor er det helt nødvendig at mengden ressurser økes. Vi må også få med oss politikerne til å fokusere på økt bevaring av natur i sine politikkprogram. Det trengs økt økonomisk innsats og støtte til prosjekter med formål om å fjerne fremmede bartrær i utsatte områder med stedegen, sårbar og truet natur. Dersom Miljødirektoratet skal tillate regulert bruk av sitkagran, må de sørge for at ressursene til bevaring og rydding av spredde bestander er store nok til å utgjøre en forskjell.

Strengere forskrift

Likevel må det påpekes at det er viktig at skogbruket gjør sitt for et mer bærekraftig skogbruk. Et eksempel kan være å ha blanda bestander istedenfor kun et treslag. Andre nyttige

Kanskje ikke vi kommer så langt med steile fronter mot denne viktige næringen?

tiltak er å være tidlig ute med å fjerne småtrær før frøsetting, og å basere minsteavstand til sårbare områder på langdistansespredning.

Tidligere i år ble det anbefalt en endring i forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål. Her ble det foreslått å inkludere en ansvarssone på 100 meter hvor skogeier skal kontrollere og fjerne spredning, men Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) viser til studier som har vist at svært få planter etablerer seg mer enn 200 meter fra bestandskantene. Dermed kan det tenkes at ansvarssonen burde være 200 meter.

Smartere valg av områder

Utplantning av fremmede bartrær i skogbruket har sine negative konsekvenser på natur- og friluftsverdier og kan gi økonomisk tap i andre næringer. Derfor er det ikke alle områder som egner seg for skogbruk, for eksempel områder i nærheten av åpne landskap og verneområder, og områder som er fri for fremmede treslag.

Samarbeid på tvers

Miljøbevegelsen ønsker å bli hørt og få større gjennomslag for bevaring. Spørsmålet er

om en eventuell nullvisjon for utplantning av fremmede bartrær til skogbruksformål er et realistisk mål for Norge som skogbruksland. Kanskje vi ikke kommer så langt med steile fronter mot denne viktige næringen? Det ser i hvert fall ikke ut til å gi oss de midlene vi behøver i kampen for bevaring.

Med dialog og samarbeid kan vi kanskje oppnå mer som både favner om skogbrukets interesser og tar vare på viktige naturverdier i skog. Vi ender opp med det gode gamle uttrykket; man må gi og ta. Naturvern og skogbruk må spille på lag. Vi må få på plass et samarbeid der man gir rom for hverandres interesser slik at Norge kan være gode på, og gi plass til, både skogbruk og naturbevaring.

De gangene man virkelig har

fått til de gode, bærekraftige løsningene, har samarbeid på tvers av sektorer og interesser vært essensielt.

Det begynner å haste hvis vi skal klare å bevare naturverdiene våre, og vi trenger økonomisk og politisk drahjelp for å få det til. Det er ingen raske løsninger når det kommer til bevaring og restaurering av natur. Det er en jobb som må gjøres i mange år frem i tid.

Ved å vise politikerne at bevaring av natur og skogbruk kan eksistere sammen vil vi få større gjennomslagskraft. Derfor er det så viktig at vi finner balansen, vi må gi og vi må ta.

Elise Gulseth går på master i bærekraft ved Universitetet i Bergen og har dette semesteret praksis på kontoret vårt i Bergen.



Bilde av John Rusk, via Flickr.

Bergen har fattet vedtaket. Nå trengs en plan.

Det er vel tre år til 2026, året da cruisetrafikken i Bergen skal være utslippsfri, ikke bare i havn, men også ved inn- og utseiling.

Tekst: William Helland-Hansen

Illustrasjon: Mona Maria Løberg

Det historiske stortingsvedtaket fra mai 2018, der det fastslås at verdensarvfjordene skal bli helt utslippsfrie innen 2026, ble i oktober samme året fulgt opp av Bergen bystyre: Verdensarvbyen skal stille samme krav til cruisenæringen som verdensarvfjordene.

I mai 2022 ble vedtaket bekreftet, riktignok med en passus om at Bergen skal følge de samme retningslinjer som Sjøfartsdirektoratet i løpet av året utarbeider for hvordan kravene skal gjennomføres i verdensarvfjordene.

Ambisjonene er store, men tiden er knapp. Hvordan kan Bergen oppnå dette målet? I motsetning til verdensarvfjordene har

ikke Bergen lovhjemmel fra Stortinget. Ordningene må derfor tre i kraft dels i samarbeid med cruisenæringen og dels ved tiltak som vil gjøre det mindre attraktivt for forurensende skip å entre fjordene og legge til kai, uten å komme i konflikt med lovverket.

Mottaksplikten

Som kjent står mottaksplikten sterkt, flere saker de siste årene har vist at denne plikten trumfer miljøforskriften i havne- og farvannsloven. Er det ledig kaiplass er det derfor vanskelig å avvise skip med grunnlag i lokale vedtak om antall-begrensning eller utslippskrav.

Samtidig gjelder den lovmessige mottaksplikten først

den dagen skipet anløper; Bergen Havn er ikke pålagt å bekrefte plass i lang tid på forhånd og har derfor full rett til å avvise booking på skip som ikke oppfyller kravene.

Kun landstrøm

Så hvilke virkemidler har Bergen for å oppnå verdensarvfjordkravene? Viktigst er praksisen som Bergen Havn nå forbilledlig vil iverksette: For anløp fra og med 2026 tas kun bestillinger på cruiseskip som kan benytte seg av de tre eksisterende landstrømanleggene på Skolten og i Jekteviken og et fjerde som vil bli bygget for mindre skip på Tollbodkaien. Vi kan derfor se frem til en havn med kun utslippsfrie cruiseskip ved kaikanten.

Environmental Port Index

Men hva med inn- og utseilingen som også er en del av verdensarvfjordkravene? Her kan et annet virkemiddel bli viktig: EPI, Environmental Port Index. Dette er et verktøy

Hvis mange nok havner følger Bergens eksempel, vil næringen tvinges til omstilling til fossilfritt.



for havneavgiftsdifferensiering basert på skipenes miljøavtrykk ved kai som praktiseres blant annet i Bergen, Stavanger og Trondheim.

Takstene på cruiseskip som ikke kan seile utslippsfritt inn og ut av fjordene ved Bergen, kan justeres så høyt at skipene velger å seile utenom.

Selv om EPI gjelder for kaikanten har Bergen havn råderett til å oppjustere takstene så høyt de vil og slik oppnå ønsket effekt, også utenfor kaikanten. Til syvende og sist er det Bergen kommune som har fattet vedtaket, og som må legge en plan for hvilket virkemiddel som vil tjene målet om utslippsfri inn- og utseiling.

Hvor starter innseiling?

I tillegg må det avklares hvor i seilingsleden kravet starter. Rederiene regner innseiling til Bergen havn fra der hvor losen kommer om bord, og det er ved Fedje. Dette er overgangen mellom åpent hav og fjordsystemene – og er et naturlig startpunkt. Derfor har Bystyrets vedtak konsekvenser også for kommunene Fedje, Austrheim, Øygarden, Alver og Askøy. Et interkommunalt samarbeid må komme i stand, og det haster.

Å avspise utslippsfri cruisetrafikk til kun å gjelde innenfor kommunens grenser, dvs fra Askøybroen eller ytre deler av Byfjorden, vil være meningsløst hvis skipene uansett skal installere utslippsfri teknologi som brenselceller med hydrogen eller ammoniakk, eller batteripakker. Den

utslippsfrie seilingslengden vil da også være mer i samsvar med Geirangerfjorden og Aurlands- og Nærøyfjorden.

Høye ambisjoner

Den kortsiktige effekten kan være at forurensingen eksporteres til andre havner. Men hvis mange nok havner følger Bergens eksempel, vil næringen tvinges til omstilling til fossilfritt.

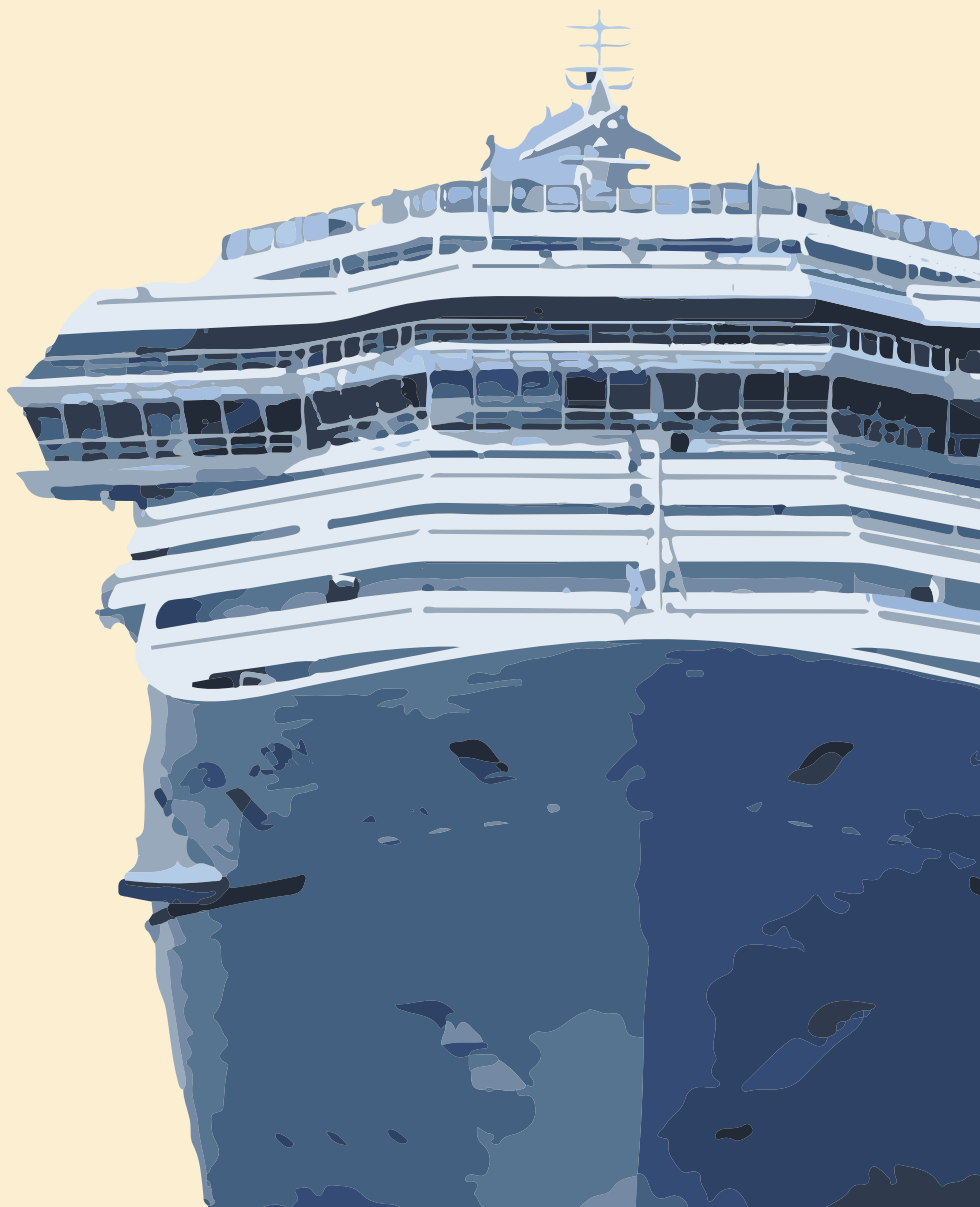
Bergen er ikke alene, de fleste av de større norske cruisedestinasjonene – inkludert Oslo, Ålesund, Stavanger, Kristiansand, Trondheim og Tromsø, forhandlet seg i 2019 frem til en 14-punkts liste over

miljøtiltak som ligger nært opp til verdensarvfjord-vedtaket.

I juni i år seilte cruiseskipet Havila Castor inn og ut Geirangerfjorden på batterikraft. Samtidig jobber leverandørindustrien på spreng for å videreutvikle utslippsfri teknologi frem mot 2026.

Bergen har satt seg høye mål og har ambisjoner om å være en miljøledende cruisehavn. Det er byen på god vei til å bli. Men skal vi nå verdensarvmålet for verdensarvbyen kreves det handling, og det må skje raskt.

Innlegget ble først publisert i BA 16.10.2022.



Gi en reparasjon til jul!

Reparasjonsgavekortet kan brukes hos en lokal reparatør. De kan fikse klær, sko, møbler, mobiltelefon, data og nettbrett, hvitevarer, tv og sykler.

Reparasjonsgavekortet

Kjøp her!



GRØNT PUNKT

VINN OPPTIL

100.000,-

HUNDRE TUSEN KRONER!

NOK TIL Å FULLFØRE
ET PROSJEKT

**BLI MED PÅ
RETURKARTONG-
LOTTERIET!**

LES MER PÅ
www.grontpunkt.no

Vossabla

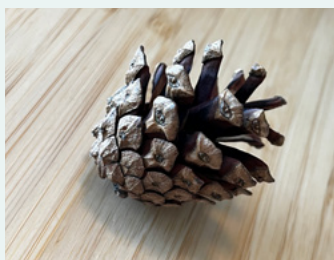
NATUREN på HUDEN -
Sjekk suverene og sunne saker rett frå garden!
Familiens haust- og vinterpakke for liten og stor pleier og beskytter gjennom den kalde årstida!
vossabia.no

Fremmede bartrær

Lær deg å skille norsk furu og gran, fra de innførte artene som utgjør en svært høy risiko for norsk natur.

Norsk furu *Pinus sylvestris*

- Oransje og glatt bark hos yngre trær, og brunere og grovt furet hos eldre trær.
- Paraplyformet ofte ujevn krone som voksent tre
- Oval og gråbrun farge på konglen.
- Nålene sitter to og to sammen.



SE

Buskfuru

Pinus mugo ssp. mugo evt. *alpefuru*

Bergfuru

Pinus mugo ssp. uncinata

Buskfuru og bergfuru er vanskelig å skille fra hverandre, men de vokser på ulike måter og har litt ulike kongler.

Likheter:

- Konglene har en spiss på tuppen av kongleskjellene, og er mer avlange.
- Oppoverpekende, bøyde grener.
- Gråbrun bark, finere furet, og mindre oransje bark.



Vrifuru

Pinus contorta

SE

- Gulgrønn blader.
- Skarp torneaktig spiss på kongleskjellene.
- Asymmetriske kongler.
- Spisse og sterkt vridde nåler.
- Gråbrun bark på eldre trær.





**Takk for at du rydder
i ditt nærmiljø. Det hjelper!**



BERGEN
KOMMUNE

F
Bergen og Omland
Friluftsråd



Høgskulen
på Vestlandet

MOWI

**REMA
1000**



Norsk gran *Picea abies*

- Nålene sitter enkeltvis på små puter.
- Grener ofte litt hengende og svaie.
- Avlange lysebrune kongler
- Spisse men ikke stikkende nåler.



SE

Vestamerikansk hemlokk

Tsuga heterophylla

- Hengende topp- og greinspisser.
- Korte og myke nåler.
- To smale lyse rader på undersiden av nålene.



Sitkagran

Picea sitchensis

- Stive og svært spisse nåler.
- Kaldere blågrønn farge på nålene enn norsk gran.
- To smale lyse rader på undersiden av nålene.
- Produserer mange kongler.



SE

Fremmede arter blir plassert i kategoriene Svært høy risiko (SE), Høy risiko (HI), Potensielt høy risiko (PH), Lav risiko (LO), Ingen kjent risiko (NK) eller Ikke vurdert (NR). Vurderingen gjøres ut fra hvor skadelig arten er i norsk natur og potensialet for å etablere og spre seg. Kilde: Artsdatabanken.

Laget av Ragnhild Svensen Stokka.



Naturvernforbundet
Hordaland

Kjære hardingar!

Treng me eit nytt lokallag av Naturvernforbundet i Hardanger?

Tekst: Klaus Rasmussen

Foto: Synnøve Kvamme

Skamdalshorgi sett nær Olastølen i gamle Granvin kommune.

Kommunegrensene i Hardanger og anna viktig infrastruktur har forandra seg dei siste åra. Me kommuniserer betre og kjappare på alle måtar. Kanskje tida er rett for eit større lokallag som bryt ned kommunegrensene?

Aktivt lokallag i Kvam

Kvam er eit aktivt lokallag i Hardanger. Jondal gjekk i dvale før kommunesamanslåinga med Ullensvang og Kvinnherad har vist lite aktivitet dei siste åra. Å driva lokallag i små samfunn er alltid ei utfordring. Det kan vera krevjande å finne folk til styreplassane og mange kvi seg for verv i organisasjonar som ofte er i opposisjon. Kva kan me gjere for å få meir aktivitet og ikkje minst påverknad?

Nok av saker!

Me har prøvd å få etablert eit nytt lag i Ullensvang med Odda som eit naturleg senter, men me er fortsett utan eit fungerande styre. Eit nytt lag for indre Hardanger har nok av saker å ta tak i! Oppdrettsbransjen pressar på og vil lengre inn i fjorden, der det er mindre lus og ledig areal. Det er planar om gondolbane i Odda mot Hardangervidda, store hyttefelt i Eidfjord, og i Tryglavik nær Jondal vil lokalpolitikarar industrialisere ei vik med ei nydeleg strand for å byggja biogassanlegg. Akkurat Tryglavik er eit tydeleg døme på kor vanskeleg den grøne omstillinga er i enkeltsaker.

Lokallaget i Kvam har unntaksvis engasjert seg i saker

Medlemstal

Kvam: 110
Ullensvang: 84
Ulvik: 24
Eidfjord: 2
Heile Hordaland: 3680

i nabokommunane, men med dagens organisering er det litt problematisk. Dei større sakene har fylkeslaget profilert. Eit stort lokallag i Hardanger bør ha eit styre med folk frå alle kommunane. Ei brei geografisk dekning vil gjere det enklare for folk å ta kontakt og me vil få ei betre oversikt i mylderet av saker.

Du som bur i Ulvik, Eidfjord eller Ullensvang. Kva vil fungere best for deg og sakene du vil ha løfta fram? Eg vert glad for ein kommentar... eller ring for ein prat!

Ta kontakt

Klaus Rasmussen, Naturvernforbundet i Kvam
Tlf. 456 67 708
klaus.tpt@gmail.com

Det må verta betre samband mellom Skyss og Vy

Tekst: Oddvar Soldal

Illustrasjon: Mona Maria Løberg

Eg bur i Øystese og vil gjerne ta toget når eg skal reisa. Diverre har dei nye rutene på Bergensbanen og dei dårlege sambanda med bussrutene gjort det vanskelegare. Det siste året har eg skrive direkte til Skyss, Vy og Entur og hatt lesarinnlegg på trykk i lokalavisene Hordaland folkeblad, Hordaland og Hardanger folkeblad.

Eg har fått svar frå både Skyss og Vy. Men Skyss ser ikkje ut til å gjera noko for å tilpassa sine ruter til og frå Arna og Voss med Bergensbanen. Når eg no kan sjå på rutetilbodet frå nyttår 2023, har dei heller ikkje gjort noko. Det har gått eit år sidan Vy offentleggjorde dei nye rutene sine.

Nedafor kjem mine vurderingar av det som (ikkje) har skjedd med dei gjennomgåande rutene.

Lite heilhjarta prøveperiode

Det verka så lovande då Vy skulle utvida rutene på Bergensbanen frå 1. januar i 2022. I BT 27. august i år skreiv Vy at to nye avgangar mellom Bergen og Oslo har vore prøvt i vinter, men i røynda fekk Vy løyve til å utsetja starten av rutene på grunn av pandemien. Når det gjeld mellom anna avgangen kl. 6.19 frå Bergen, kom den i gang frå fyrste halvdel av juni 2022 og vart lagt ned i byrjinga av oktober. Det er grunn til å lure på kor

heilhjarta forsøket med to nye avgangane har vore. Billettsalet til desse avgangane kom ikkje i gang før ein knapp måned før rutestart. Det vanlege er at det er mogeleg å få tak i gode billetter tre månadar før. Flyselskapa sel ofte billetter eit år på førehand. I innlegget i BT vert det ikkje fortalt noko om resultatet av «prøveperioden».

Frå Bergen til utlandet

Grunnen til at eg fokuserer på 6.19-avgangen er at den er den einaste togavgangen med nokolunde fornuftig samband vidare til Gøteborg, København og Hamburg. Ved å ta det sambandet kan ein vakna i Hamburg 24 timar etter at ein sette seg på toget i Bergen. Det burde interessera Vy som også har ansvar for toget mellom Oslo og Gøteborg å få korte overgangar i Oslo. Slik er det diverre ikkje i dag.

Før var nattoget til Oslo eit bra alternativ når ein tenkte

seg vidare ut i Europa. No kjem nattoget frå Bergen til Oslo kl. 6.25. Då har toget til Gøteborg gått kl. 6.01, neste går kl. 10.01. Vy er operatør på begge sambanda. Det burde vera mogleg å få betre samband når det berre er fire avgangar i døgeret mellom Bergen og Oslo. Med å ta toget frå Oslo kl. 6.01, kan du vera i Hamburg kl. 20.02 og ta i bruk nattoga vidare ut i Europa. Det er også mogeleg å få til med avgang frå Oslo kl. 7.00 og litt kortare overgangstider i Gøteborg og København.

Attende til fire avgangar på Bergensbanen

Så etter ein «prøveperiode» på fire månadar vart tilbodet på Bergensbanen redusert til tre dagavgangar og eitt nattog. I grove trekk liknar det mistenkeleg på tilbodet i 1976. Det er lite offensivt av Vy å ikkje ha ein lengre prøveperiode. Tilbodet vert lagt ned nesten før folk har fått vita om det.

Togferie

Facebook-gruppe kor medlemmane utvekslar tips og råd for å reise med tog. Gruppen krev eit raskare og betre togtilbod i Noreg, og nattogsamband frå Oslo til København og Hamburg.

Eg prøvde å kjøpa billetter til tidlegtoget i mai og det var ikkje høve til det. I Facebooksida Togferie vert det peika på avgangstider, samla reisetid og pris er avgjerande for at folk vil velja tog. Det er togentusiastar som seier frå på denne sida og dei bør høyrast på.

Ein kvar er seg sjølv nærast og for meg som bur i Øystese er sambandet mellom buss og tog viktig når eg vil velja vekk fly og bil. Diverre har ikkje Skyss gjort noko for at sambandet skal tilpassa seg dei nye rutetidene til Vy, som vart innført frå 1. januar 2022. Skyss har hatt rikeleg tid til å gjera det betre. Men når eg søker på appen til Skyss, Vy og Entur, ser eg at det ikkje er betre tilpassing på nyåret 2023 heller.

30 minuttar overgangstid mellom Skyss og Vy

Ein kvar er seg sjølv nærast: Frå Øystese er dei næraste jernbanestasjonane Voss og Arna. Ved å reisa om Arna vert netto reisetid omlag ein time lengre enn ved å reisa om Voss når eg skal austover. Difor er det viktig at dei få bussane som går til eller frå Voss, korresponderer med ein togavgang. Bussane har også samband med indre Hardanger i Granvin.

Frå 1. oktober går fyrste tog austover frå Arna kl. 8.24 og frå

Voss 9.23. Buss frå Øystese er på Arna 7.55 (Bra) og Voss 8.25 (58 minuttar å venta). Dette toget er i Oslo kl. 15.05 og passsar med tog viss du vil nordover td. til Trondheim. Du kjem deg også vidare til Stockholm på dagen. Dagtoget går frå Arna kl. 11.52 og Voss kl. 13.01. Buss til Arna kl. 9.55 (Lang venting) og 11.55 (For seint). Buss til Voss 10.40. Ein vits.

Ettermiddagstog frå Arna kl. 15.50 Voss 16.57. Buss til Arna 13.57 (Dårleg) og til Voss 16.40 (Bra).

Nattog frå Arna kl 23.10 og Voss 00.28. Buss til Arna 23.06 (I knappaste laget) og Voss 22.40 (Svært dårleg).

Det er diverre ikkje betre tilbod for dei som vil bruka tog og buss frå Oslo og vestover. Kort oppsummert er tilbodet med tog slik:

Nattog til Voss kl. 4.39 og Arna 5.36. Buss frå Voss 9.10 og Arna 6.35. Begge svært dårleg. Dagtog til Voss 13.49 og Arna 14.49. Buss frå Voss 14.05 (Bra), frå Arna 14.55 (Svært knapt) og 15.55 (Lang ventetid). Ettermiddagstog til Voss kl. 17.54 og Arna 18.55. Buss frå Voss 17.05 og 19.05 (Den fyrste for tdleg, den andre for seint) og Arna 19.50 (Lang ventetid). Kveldstog til Voss 22.05, til Arna 23.07. Siste buss frå Voss går 19.05. Frå Arna er det bra med buss kl.

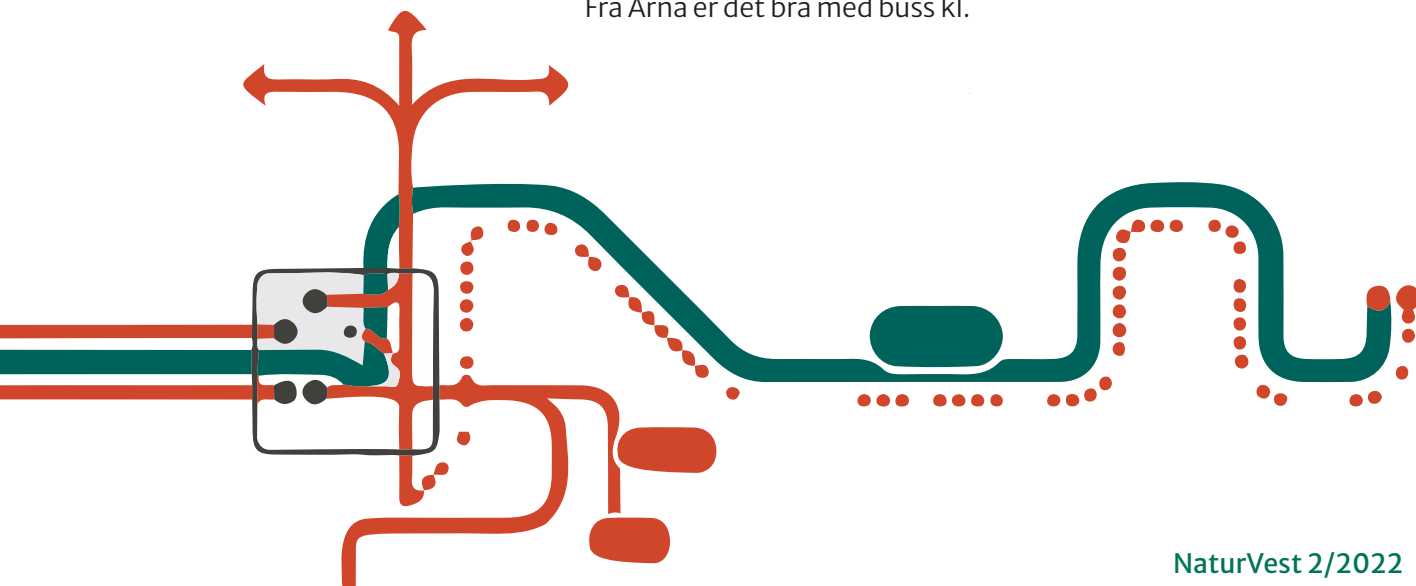
23.20.

Som sagt er det samband på Voss som gjev kortast reisetid for meg. Austover er det akseptabel ventetid på ein avgang, frå Voss kl. 16.57. Heimatt likeins, til Voss kl. 13.49. Eg håpar at ruteplanleggjarane i Skyss gjer jobben sin slik at overgangstidene høver mykje betre.

Konklusjonen min

Det kunne vore verre, men eg håpar verkeleg det vert betre. I tillegg til akseptable overgangstider, manglar det også samanhengjande billetter. Viss fleire skal bruka buss og tog i staden for bil og fly, må det vera gode samband og korrespondansar og enkelt å kjøpa billetter. Eg trudde Entur skulle ordna det, men det ser ut at Vy prøver å byggja opp eit parallelt system. Det er svært forvirrande for meg som brukar.

Eg vil gjerne ta toget, og er sikker på at mange andre, både fastbuande og turistar, gjer det same når sambandet vert betre. Eg trur dei fleste er bra nøgde med ei overgangstid mellom buss og tog på inntil ein halv time. Skyss sine ruter er å lita på så det går bra. Det er opp til ruteplanleggjarane å få det betre tilpassa.





bir.no | 55 27 77 00 | BIRrenovasjon. Foto: Siv Kristin Hovland, Bergen brannvesen

Unngå brannfare!

Teip polene og oppbevar brukte batterier i et syltetøyglass før du leverer dem til butikk eller en gjenvinningsstasjon.

Hjelp! Det er tid for lyngbrenning!

Beitelandskapet gror igjen og sauene finner ikke nok mat. De får bare masse flått når de passerer innimellom einerkrattet. Lyngen er grå og gammel og rekker til knærne. Hva gjør man? Jo, kontrollert lyngbrenning.

Tekst: Jeanette Tennebekk

Foto: Katja Malmborg

Kontrollert lyngbrenning er en gammel kulturtradisjon som sikrer godt vinterfôr til beitedyr langs kysten, både i kystlynghei og på beitemark. Når røsslyngen brennes forynges den og gir saftige grønne blader til utegangerne (som forresten gir formidabelt godt og naturvennlig kjøtt), og man forebygger gjengroing av kratt og einer i utmarken. Mange arter er også knyttet til det åpne kulturlandskapet og er avhengige av skjøttede kystlyngheier og naturlige beitemarker.

Mye må klaffe

Tørt kratt er kanskje vår verste fiende om det skulle brenne i terrenget. Nå er det jo sånn at vi i de ytre kyststrøkene har bosatt oss midt oppi einer og lyngheikrattet, så faren for

spredning til boligområder er tilstede om vi ikke skjøtter landskapet.

Men det er ikke bare bare å drive med lyngbrenning. For det første må det være så tørt i vinterhalvåret (mellom 15. september– 15. april) at gras og lyng faktisk tar fyr, samtidig som det er passe vått i bakken for å hindre at brannen sprer seg ukontrollert eller at jordsmonnet tar fyr. Da må det gjerne ha vært tørt i noen dager. I tillegg skal det ikke blåse for mye. Og man må til enhver tid passe på vindretningen, for man har jo også bedre kontroll når det brennes mot vinden. Snur vindretningen i løpet av dagen, kan brannen lett utvikle seg annerledes enn det du hadde tenkt.

Når alle værforholdene ligger

til rette skal du også få tak i nok folk og utstyr som kan hjelpe til med å slokke brannen om det skulle være nødvendig. I dagens samfunn jobber de fleste fulltid og har ikke mulighet til å droppe alt de har i hendene for å bli med på brenning.

Ja, det høres altså litt umulig ut at alt dette skal klaffe. Og det kan være skummelt å sette i gang, men det er ikke umulig. Med de riktige forhåndsregler og noen små værmirakler kan brenningen faktisk realiseres.

Så skjer det et mirakel og alle disse tingene faller plass samtidig. Det vil si at det har vært opplett og sol minst i 3–4 dager, det er passe tørt og vått, det er opplett og fin vind i riktig retning, det er lørdag og folk kan komme å hjelpe til. Ja, hva må man tenke på da? >>



Tips for trygg brenning

Lyngbrenningsveteran Mons Kvamme og brannvesenet deler sine beste tips.

God planlegging

God planlegging er en forutsetning for sikker brenning.

- Hvor stort område skal brennes? Brenning i mosaikk er det beste alternativet.
- Planlegg ildfronten og hvordan den skal bevege seg gjennom terrenget.
- Lag branngater eller finn naturlige branngater. Finn ut hvor det skal tennes og hvor brannen skal slukke.

Meld fra om lyng- og bråtebrenning

Ta kontakt med din lokale brannvernavdeling i god tid. Meld ifra om følgende:

- Navn og telefonnummer til ansvarlig.
- Sted for brenningen. Adresse eller stedsnavn og gjerne kartutsnitt for nøyaktig posisjon.
- Tidsperiode for brenning. Når starter dere, og når slukkes brannen?

- Plan for lukking og håndtering av spredning/uhell.

Samme dag skal du i tillegg melde fra til vakttelefonen om sted og tidsperiode for brenningen.

Underveis

- Vurder forholdene på nytt. Er det knusk tørt i terrenget eller for sterk vind, bør du vente med brenning.
- Les terrenget og gjør klart branngater for å sikre et effektivt slukningsarbeid.
- Sørg for å ha nok slukkemannskap og slukkeredskap i tilfelle brannen går i feil retning.
- Bruk riktig utstyr og bruk utstyret riktig. Du trenger ikke mye avansert utstyr, men det er viktig å kle seg i tekstiler som ikke smelter. Ull, vadmél og bomull kan brukes. Bruk vanlige brannvisper i

slukkingsarbeidet, som holdes langs bakken ved slukking. Og en enkel gasstenger til å tenne med.

- Det er sikrest å brenne mot vinden. Da går brannen saktere og det er enklere å ha kontroll.
- Pass på å ha kontroll på sidene av ildfronten, og at alle flammer og glør bak deg er slukket.
- Slukk brann når det er mulig. Det er ikke poeng i å løpe etter og slukke en brann som løper løpsk.
- Ikke forlat området før du er sikker på at brannet er slukket. Er du usikker må du etablere vakt.
- Slukk brannen før det blir mørkt. Branner i mørket vil forårsake mange avstandsmeldinger til brann/110. Folk ser det brenner, men vet ikke hvor det brenner og om det brenner i terreng eller bygg.

Del kunnskap og ressurser

Kom i kontakt med andre lyngheibønder og frivillige i Facebook-gruppen "Lyngbrenning i Hordaland". Den er nyttig for å dele erfaringer, låne utstyr og finne folk som vil bli med på lyngbrenning.

Del kunnskapen

Mange lyngheibønder er rutinerne på brenning, men det er heldigvis også nå flere nye bønder som starter med brenning, og de har ikke nødvendigvis vært like mye med på dette før. Er du uerfaren anbefaler vi å delta på kurs, samt å øve deg sammen med andre som har mer erfaring. Vi håper at dere som skal ut og brenne, tar med dere andre som vil lære det.

Kurs blir arrangert av Mons Kvamme gjennom lyngheisenteret på Lygra og de har årlige fagdager om lyngheier. Ta kontakt med Mons Kvamme på mons@ballast.no for mer info.

Vi har også arrangert kurs i Naturvernforbundet Hordaland og det kan bli aktuelt med

flere. Dette vil bli lagt ut på våre nettsider. Ta gjerne kontakt med oss på hordaland@naturvernforbundet.no dersom det er behov for kurs.

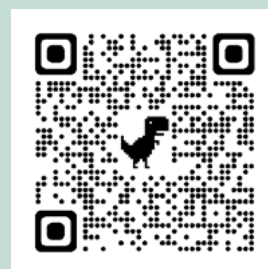
Involver flere

Involver gjerne også det lokale brannvesenet. For de er dette en vinn-vinn-situasjon der villbranner blir forebygget og de får øvingstid under kontrollerte forhold i terrenget. Ta kontakt med din kommune og hør om det er mulig å få støtte til brenning sammen med brannvesenet gjennom SMIL-midler.



Mer info

Lær mer på nettsidene våre:



Gi hvit snø i julegave!

Støtt Naturvernforbundet og få et grønt julegavekort i posten eller print ut selv. Du kan velge mellom:

Gi hvit snø i julegave • Gi skogen i julegave!
Gi en julegave til fjordsøksmålet!



Naturvernforbundet



SIM



OKTIAN Stord

Tenk miljø – brems forbruket!

Sunnhordland
Interkommunale
Miljøverk IKS

Svartasmoget,
N-5419 Fitjar

Telefon: 53 45 78 50
Telefaks: 53 45 78 60
E-post: sim@sim.as

www.sim.as



Naturvitenskapens verden er åpen for nye oppdagelser!

Velkommen til en utstilling full av aktiviteter for barn og voksne.



VILVITE



Akvariet | i Bergen

Ekte
øyeblikk

Åpent hver dag.
akvariet.no

EKTE DYR
EKTE OPPLEVELSER





**MILJØVENNLIG
AVFALLSLØSNING
FOR BEDRIFTER**

**I samarbeid med Retura hjelper
BIR Bedrift din virksomhet med
å sikre sin miljøinnsats.**

Vi tilbyr:

- Ryddecontainer for privatpersoner
- Beholdere, containere m.m for bedrifter
- Påkobling på bossnettet i Bergen sentrum for bedrifter
- Nedgravde avfalls løsninger
- Rådgivning og skreddersydd løsning tilpasset din virksomhets behov

Ta kontakt for rådgivning,
avfalls løsninger og containerutleie:
55 27 70 50. www.birbedrift.no





Sirkeløkonomi

Utfordringa rundt klima og miljø handlar om korleis vi nyttar naturressursane. Sirkeløkonomi er å ta vare på ressursane ved å halde dei i kretslopet. Vi sparer energi, og vi sparer naturen.

Du er viktig!

For å lykkast, kan du bidra med:

- **å hindre at avfall oppstår**
- **å bruke om att**
- **å sortere til gjenvinning**

Vil du vite meir, eller har du spørsmål, sjå ihm.no eller ring IHM på tlf. 56 52 99 00.



IHM På naturen si side

Indre Hordaland Miljøverk

Logojnk



Hardanger Fjordtun
Treetop & Fjord Panorama Cabins

Stillhet og stjernehimmel er undervurdert.
Inne i hyttene har du alt du trenger
for å leve og sove godt.

Bestill din overnatting på: hardangerfjordtun.no
Mælsvegen 299, 5628 Herand | [@hardangerfjord_treehouses](https://www.instagram.com/hardangerfjord_treehouses)

Vi selger også
GAVEKORT!

Merk bestillingen med "NVH", så får
Naturvernforbundet 1000 kr.

B-BLAD

retur: Naturvernforbundet Hordaland
co/ Medlemsregisteret
Naturvernforbundet
Mariboesgt. 8, 0103 OSLO

ETTERSENDES IKKE VED VARIG ADRESSEENDRING, MEN SENDES TILBAKE TIL AVSENDER MED OPPLYSNINGER OM DEN NYE ADRESSEN

Naturvernkalenderen

Allid oppdatert kalender på naturvernforbundet.no/hordaland

Nyåret

Årsmøte

25. mars 2023, Bredsgården 1E

For fylkeslaget i Hordaland og
lokallaget i Bergen.

Dugnader for å fjerne fremmede arter

Tid og sted annonseres

Vi skal fjerne treslag som
ødelegger naturen.

Dugnader i parsellen

Våren. Tid og sted annonseres

Vi har en naturvennlig hage på
Storestveitmarken, og du kan
hjelpe til å dyrke!

Ryddeaksjoner

Tid og sted annonseres

Vi skal rydde plast fra land
og strand, og trenger mange
frivillige som kan ta i et tak.

Følg med!

Vi sender ut et månedlig
nyhetsbrev om det som
har skjedd – og skal skje – i
organisasjonen vår:

Meld deg på her:
eepurl.com/72RMf



Uadressert reklame – nei takk!

Vi har trykket opp flere
klistremerker med "Uadressert
reklame – Nei takk!" og
"Gratisavis – Nei takk!"
for å begrense mengden av
unødvendig reklame. Skal vi
sende det til deg? Fyll inn dette
skjemaet:



Tips til saker sendes til:
[naturvest@
naturvernforbundet.no](mailto:naturvest@naturvernforbundet.no).

Gi beskjed om husstanden får
flere magasiner enn nødvendig.
Vi kan legge inn reservasjon så
dere kun får det dere ønsker.



Bli med på Oppdrag blomstereng!

Skoleprosjekt hvor
barna lærer om naturen
og plantenes livssyklus
gjennom å lage en
blomstereng.

Elevene får sanke og så
frø, og vil på en praktisk og
utforskende måte oppdage
at de kan øke det biologiske
mangfoldet.

Les mer på
oppdragblomstereng.no.

Er din skole interessert?

Kontakt Jeanette
Tennebakk på [jt@
naturvernforbundet.no](mailto:jt@naturvernforbundet.no)